

MAHLER V LJUBLJANI *MAHLER IN LJUBLJANA*

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ
AT THE HEART OF YOUR EXPERIENCE

Ljubljana, **20. 6. – 3. 9. 2023**

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The founder of the Ljubljana Festival is the City of Ljubljana.

Mestna občina
Ljubljana

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2023 je župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič. / *The Honorary Patron of the 2023 Ljubljana Festival is the Mayor of the City of Ljubljana, Mr Zoran Jankovič.*

Sreda, 12. julij 2023, ob 20.00
Wednesday, 12 July 2023, at 8.00 pm
Križevniška cerkev / Križevniška Church, Križanke

MAHLER V LJUBLJANI MAHLER IN LJUBLJANA

*Glasbeniki Ensemble Dissonance se želimo z nocošnjim koncertom pokloniti in zahvaliti letos preminuli nekdanji direktorici Festivala Maribor **Brigiti Pavlič** za nepozabno dolgoletno glasbeno sodelovanje. Naj nebeška glasba Arnolda Schönberga in Gustava Mahlerja o življenju, ljubezni in smrti izzveni v njen spomin. / With tonight's concert, the musicians of Ensemble Dissonance would like to pay tribute and thank **Brigita Pavlič**, the former director of Festival Maribor, who passed away this year, for her unforgettable musical collaboration over many years. May the heavenly music of Arnold Schönberg and Gustav Mahler about life, love and death resound in her memory.*

Paul Schweinester, tenor

Jaka Mihelač, bariton / baritone

Dirigent / Conductor: **Jonathan Stockhammer**

Ensemble Dissonance

Program / Programme:

Arnold Schönberg: Ozarjena noč, op. 4 / *Verklärte Nacht*, Op. 4
(*Transfigured Night*)

Ensemble Dissonance

Kana Matsui, Jerica Kozole, violina / violin

Maja Rome, Roberto Papi, viola

Alja Mandič Faganel, Gal Faganel, violončelo / cello

Gustav Mahler, prir. / arr. **Arnold Schönberg**:

Pesem o zemlji / *Das Lied von der Erde* (*The Song of the Earth*)

Pivska pesem o trpljenju Zemlje / *Das Trinklied vom Jammer der Erde* / *The Drinking Song of Earth's Sorrows* (Li-Tai-Po)

Osamljeni v jeseni / *Der Einsame im Herbst* / *The Solitary Autumn* (Čang-Tsi)

O mladosti / *Von der Jugend* / *Of Youth* (Li-Tai-Po)

O lepoti / *Von der Schönheit* / *Of Beauty* (Li-Tai-Po)

Pijanec v pomladi / *Der Trunkene im Frühling* / *The Drunkard in Spring* (Li-Tai-Po)

Slovo / *Der Abschied* / *The Farewell* (Mong-Kao-Jen & Vang-Vei)

Ensemble Dissonance

Meta Pirc, flavta, pikolo / *flute, piccolo*

Sorin Crudu, oboa, angleški rog / *oboe, english horn*

Aljaž Beguš, klarinet, bas klarinet / *clarinet, bass clarinet*

Jože Rošar, rog / *horn*

Miha Mitev, fagot / *bassoon*

Kana Matsui, 1. violina / *1st violin*

Jerica Kozole, 2. violina / *2nd violin*

Maja Rome, viola

Alja Mandič Faganel, violončelo / *cello*

Stevan Jovanović, kontrabas / *double bass*

Lola Mlačnik, **Gal Krajčič**, tolkala / *percussion*

Tomaz Sevšek, harmonij / *harmonium*

Luca Ferrini, klavir / *piano*

.....

Gustav Mahler (1860–1911) je bil vodilni avstrijski skladatelj simfonij po Brucknerju in Brahmsu ter eden največjih mojstrov glasbe za glas in orkester. Bil je wagnerjanec, zgledoval se je po Brahmsu. Mahlerja kot skladatelja simfonij ne moremo ločiti od Mahlerja, skladatelja pesmi. V simfonijah je razširil Beethovnov simfonični koncept v drzno osebno izpoved. *Das Lied von der Erde*, **Pesem o zemlji**, je napisal v letih 1908 in 1909 in je primerljiva z 9. simfonijo kot najvišjo ustvarjalno stopnjo med njegovimi poznimi deli. *Pesem o zemlji* je edinstvena združitev simfonične oblike in pesemskega cikla, imenoval jo je »simfonija za tenor in alt ali bariton in orkester«. Vanjo je povezal sedem pesmi, dve je združil v zadnjem stavku, razdeljene pa so izmenično med oba solista. Navdih je dobil med prebiranjem stare kitajske zbirke poezij *Kitajska lirika*, ki jo je, prevedeno v nemščino, izdal Hans Bethge. K njej se je Mahler zatekel po letu 1907, ko je doživel več hudih osebnih pretresov. Poezija mu je pomagala prebroditi težko obdobje in ga bodrila k občudovanju zemeljskih lepot ter obenem sprejemanju tragike minljivosti; ta dva ekstrema je Mahler združil v »najverjetneje najbolj osebno skladbo«. V njej je uravnotežil dva pola, ki sta bila značilna tudi za njegovo osebnost: ekstatično navdušenje nad življenjem in smrtno slutnjo. *Pesem o zemlji* je "čudež" strukture, ki temelji na prožni povezanosti in ravnotežju kontrastnih stavkov ter neizmerno širokih razponov razpoloženj in tekstur. S svojo radikalnostjo, ki jo označuje primarni netonalni jezik, mu je uspelo izkoreniniti romanticizem 19. stoletja, ki pa je postal kot stopnjevano ekspresionistično ali drugače izvorno romantično razpoloženje. Uspelo mu je preseči romantične

ideale, ki so jih poskušali čez celo obdobje romantike. Mahlerjev pozni romanticizem bi bil lahko definiran kot strukturalna razširitev z ekspresivno zgoščenostjo simfonične forme, izpeljana od Beethovna prek Schuberta do Brucknerja. Za njegov izraz je značilno, da je »komponiral bolj s poetičnim kot pa glasbenim elementom«. Raven inventivnosti v *Pesmih* je v resnici daleč nad vsem, kar je dosegel v simfonijah. Arnold Schönberg je bil nad Mahlerjevo glasbo presunjen, kar je večkrat napisal v svojih zapisih. Skladatelja sta postala prijatelja. Schönberg je po Mahlerjevi smrti skrbel za to, da njegova glasba ni tonila v pozabo. Ustanovil je Mahlerjevo društvo, sodeloval na Mahlerjevem festivalu, za pogostejše izvajanje del pa je prirejal njegove skladbe. Med drugim se je posvetil prirejanju *Pesmi o zemlji* za komorno zasedbo s solistoma, vendar mu je uspelo predelati le del prvega stavka, preostalih pet je nato priredil dirigent Rainer Riehn leta 1980.

Ozarjeno noč, op. 4, je avstrijski skladatelj, utemeljitev dvanajsttonske tehnike, oče druge dunajske šole in atonalne glasbe, **Arnold Schönberg** (1874–1951) napisal pri 25 letih, kmalu po tem, ko je spoznal svojo ženo Mathildo, sestro Aleksandra Zemlinskega, skladateljevega prijatelja in mentorja za kompozicijo. Čeprav so bile tonske pesnitve v tistem času nekaj običajnega v simfoničnem repertoarju, pa je bila ta zvrst novost na področju komorne glasbe. Schönberg je bil eden prvih, ki je tonsko pesnitev napisal za komorno zasedbo. Skladba iz leta 1899 je v izvorniku za godalni sekstet (v 20. letih 20. stoletja jo je Schönberg priredil za godalni orkester in jo v 40. še revidiral). Morda še najbolj med vsemi njegovimi deli nosi nezgrešljiv pečat nemškega romanticizma. Schönbergovi nasprotujoči si glasbeni vplivi, po Wagnerju in Brahmsu, so v skladbi vseskozi opazni. Kljub temu mu je prvič uspelo ustvariti zelo kromatičen jezik in kontrapunkt, ki je povsem njegov. S tem delom si je utrdil sloves v Evropi in še danes je to eno njegovih najpogostejše izvajanih del, ki je tudi poslušalcem zvočno zelo blizu. Schönberga je pri nastajanju skladbe navdihnili pesnitev *Ozarjena noč* nemškega pesnika Richarda Dehmila (1863–1920), ki je tudi vplival na Schönbergove estetske poglede. Pesnitev se uvršča v čas dekadence in skuša preseči moralne predsodke, družbene tabuje ... Dehmlovo besedilo je čustveno in ganljivo. Schönberg je to skladbo zasnoval v enem dolgem zamahu z diskretno ločenimi odseki, ki razmeroma natančno sledijo dogodkom v pesnitvi. *Ozarjeno noč* lahko razumemo kot petdelno skladbo: prvi, tretji in peti del so epski po naravi in portretirajo globoka čustva dveh oseb, ki se sprehajata v mrzli noči v mesečini. Drugi vsebuje strasten jok ženske, ki se izpove, četrti je kot zadržan in razumevajoč odgovor moža poln globine in topline. Zgodba pesnitve je preprosta. V gozdu se v mesečini sprehaja zaljubljen par. Ona mu prizna, da nosi pod svojim srcem otroka, ki ni njegov. Spočela ga je, preden ga je spoznala, saj si je boleče želela imeti otroka, ker je želela dati življenju globlji pomen. Po obojavljajočem se trenutku se on poln razumevanja obrne k luni, ki ozarja vse stvarstvo in zrcali njuno veliko ljubezen, ter svoji ljubljeni reče, da verjame v moč njune ljubezni, ki bo še nerojenega otroka spremenila v njegovega.

Avstrijski tenorist **Paul Schweinester** se je rodil v Innsbrucku. Bil je solist deškega zbora Iz Wiltena, leta 2009 pa je z odliko diplomiral na Univerzi za glasbo in upodabljaljočo umetnost na Dunaju in študij nadaljeval na Konservatoriju za glasbo svete Cecilije v Rimu. Kot član projekta Young Singers je leta 2012 na Salzburškem festivalu sodeloval z dirigenti, kot sta Daniele Gatti in Ingo Metzmacher. Med leti 2009/10 in 2012/13 je bil član ansambla Dunajske ljudske opere. Sezono 2022/23 je začel z novo operno produkcijo *Die Schätzgräber* v Renski državni operi v Strasbourgu. V opernem gledališču Theater an der Wien je nastopil v vlogi Casparja v Menottijevi operi *Amahl in nočni obiskovalci*. Na povabilo festivala Mozartovi tedni v Salzburgu je v Salzburškem lutkovnem gledališču režiral uprizoritev Mozartovega pasticcia, v katerem je nastopil tudi kot tenorist. V Korngoldovi *Die stumme Serenade* v produkciji dunajskega gledališča Theater an der Wien v Kammeroper je nastopil v vlogi Sama Borzalina. V preteklih sezonah je bil angažiran v mnogih operah na Festivalu Bregenz, v Kraljevi operni hiši v Covent Gardnu, milanski Scali, na Salzburškem festivalu, v Pariški operi, če jih naštejemo samo nekaj.

Jaka Mihelač je študiral petje na Akademiji za glasbo in Ljubljani v razredu Matjaža Robavsca, potem ko je končal glasbeno šolanje iz petja na Konservatoriju za glasbo in balet Ljubljana pod mentorstvom Edite Garčević Koželj. Med sezonama 2019 in 2021 je bil član opernega studia Berlinske državne opere, kjer je sodeloval z dirigenti, kot so Daniel Barenboim, Zubin Mehta, Antonio Pappano in drugi. Je prejemnik več nagrad na državnih in mednarodnih tekmovanjih, med katerimi izstopata nagradi najprestižnejših tekmovanj Tenor Viñas in Hans Gabor Belvedere. Kot solist je nastopal z orkestri Berlinske državne kapele, barcelonske operne hiše Gran Teatre del Liceu, Kraljevega gledališča v Madridu, z rezidenčnim orkestrom Koncertne hiše v Berlinu, Orkestrom švicarske Romandije ..., v Sloveniji pa z Orkestri Slovenske filharmonije ter SNG Opera in balet Ljubljana in SNG Opera in balet Maribor. Za izjemne uspehe na umetniškem področju mu je KGBL podelil Škerjančevo nagrado, Akademija za glasbo v Ljubljani pa Prešernovo.

V Los Angelesu rojeni dirigent **Jonathan Stockhammer** se z enako strastjo posveča klasičnemu in sodobnemu repertoarju. Obožuje opero, balet in sodobno plesno gledališče, eksperimentalne uprizoritve in nekonvencionalne koncerte, ki rušijo trdno zakoreninjene formate v prid novim glasbenim izkušnjam. S svojim izjemnim talentom za dojetanje glasbe in razumevanjem psihologije poslušalstva glasbo razlaga na nov način, obiskovalci njegovih koncertov pa to doživljajo kot novo, edinstveno izkušnjo. Seznam priznanih orkestrov in ansamblov, s katerimi sodeluje, je dolg: Filharmonična orkestra iz Osla in Londona, Simfonični orkester NDR Hamburg ... Je reden gost Opere v Lyonu in Zürške opere, s Simfoničnim orkestrom Radia Stuttgart je premierno izvedel oratorij *Deus Passus* Wolfganga Rihma in njegovo glasbeno-gledališko delo *Proserpina*, dirigiral je tudi Filharmoničnemu orkestru Radia Francije, Simfoničnemu orkestru Iz Basla, Dresdenski in Essenski filharmoniji, v

Newyorški mestni operi in Dunajski državni operi, Državnemu baletu Berlin ... Z Ensemble Modern je za posnetek glasbe Franka Zappe prejel nagrado Echo Klassik, grammyja pa za posnetek koncerta v živo s Chickom Coreo, Garyjem Burtonom in Simfoničnim orkestrom Sydney.

Ensemble Dissonance sestavljajo uveljavljeni glasbeniki iz Ljubljane, ki delujejo v Godalnem kvartetu Dissonance, Orkestru Slovenske filharmonije, Simfoničnem orkestru RTV Slovenija, so profesorji na ljubljanski Akademiji za glasbo in samostojni glasbeni umetniki. Poslanstvo ansambla je poustvarjanje komorne glasbe na najvišji umetniški ravni. Promovira tudi komorno glasbo in prispeva k njenemu razvoju z naročili novih glasbenih del, zlasti slovenskih, sodelovanjem s svetovno znanimi umetniki, pa tudi z mladimi ustvarjalci in poustvarjalci, ter s promocijo bogate glasbene zgodovine mesta Ljubljane. Ustanovitelj in direktor Zavoda Dissonance je Klemen Hvala, upravni in umetniški svet pa sestavljajo mednarodno uveljavljeni slovenski umetniki dirigent Marko Letonja, skladatelj Vito Žuraj in violončelist Andrej Petrač. Ansambel sodeluje z uglednimi domačimi in tujimi glasbeniki, kot so Lana Trotovshek, Nika Gorič, Mak Grgič, Leon Firšt, Charlotte Bray, Natalie Klein, Dimitrij Sitkovecki, Fazil Say, Nicolas Altstaedt, Richard Tognetti, Richard Galliano in drugi.

Metka Sulič

.....

*The **Ensemble Dissonance** is composed of renowned musicians and professors working in leading Slovenian musical institutions. Under the leadership of founder and cellist Klemen Hvala, they perform chamber music, commission new works, and collaborate with world famous and emerging artists. First, they will perform an early work by Schönberg. The sextet Transfigured Night is structured as a symphonic poem, using Richard Dehmel's decadent poem as the programme. Schönberg's chamber adaptation of Mahler's stunning The Song of the Earth, characterised by its fusion of symphonic form and song cycle, will be performed under the baton of **Jonathan Stockhammer**, an expert in opera, ballet and contemporary dance theatre who constantly pushes musical boundaries and is equally passionate about classical and contemporary repertoires. In an extremely difficult period of his life, Mahler set six songs of classical Chinese poetry, which speak of earthly beauty and transience. The songs will be sung by the baritone **Jaka Mihelač**, winner of numerous prestigious prizes in national and international competitions, and the internationally renowned tenor **Paul Schweinester**, who performs everything from Baroque music to contemporary operas. (Jan Prepadnik)*

NAPOVEDNIK / TO BE ANNOUNCED:

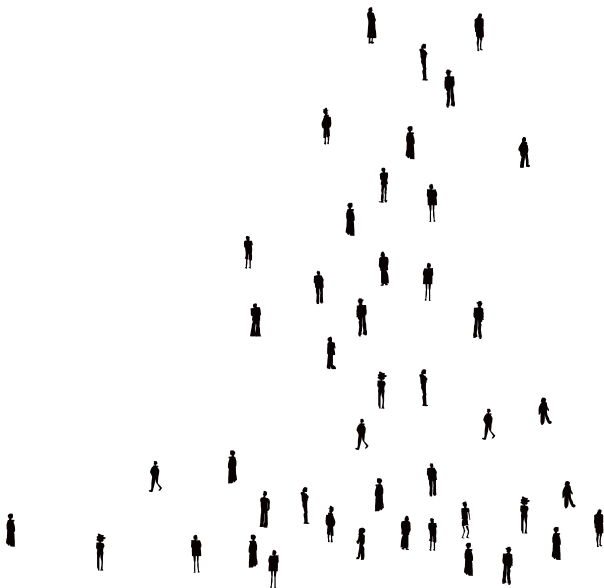
Četrtek–petek, 13.–14. julij 2023, ob 20.00
Thursday–Friday, 13–14 July 2023, at 8.00 pm
Gallusova dvorana / *Gallus Hall, Cankarjev dom*

G. Puccini: MADAMA BUTTERFLY, opera

Gledališče La Fenice / Teatro La Fenice

Dirigent / *Conductor*: **Daniele Callegari**

Režiser / *Director*: **Àlex Rigola**

Izdal / *Published by*: **FESTIVAL LJUBLJANA**, julij / *July* 2023

Zanj / *For the Publisher*: **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja,
častni član Evropskega združenja festivalov / *General and Artistic
Director, Honorary member of the European Festivals Association*

Besedila / *Texts*: **METKA SULIČ, JAN PREPADNIK**

Prevod / *Translation*: **AMIDAS, d. o. o.**

Oblikovanje / *Design*: **ART DESIGN, d. o. o.**

ljubljanafestival.si

www.facebook.com/ljubljanafestival

www.instagram.com/festival_ljubljana/

www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana

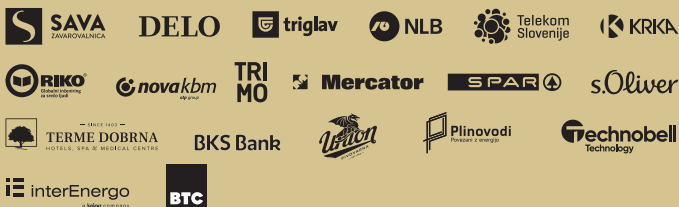
Glavni sponzor / General sponsor:

Sponzorji 71. Ljubljana Festivala / Sponsors of the 71st Ljubljana Festival:

Sponzorji posameznih prireditev / Sponsors of the individual events:

Glavni medijski sponzor / General media sponsor:

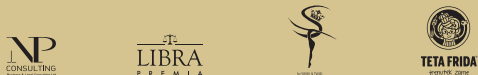
Medijski sponzorji / Media sponsors:

Uradna vina / Official wines:

Prijatelji Festivala Ljubljana / Friends of Ljubljana Festival:

Partnerji Ljubljana Festivala / Ljubljana Festival partners:

Uradni prevozniki / Transport partners:

Vstopnice / Tickets: ljubljanafestival.si, Eventim, blagajna Kržank, bencinski servisi / Kržanke Box Office, gas stations

Več informacij / More information: ljubljanafestival.si

Festival Ljubljana si pridržuje pravico do sprememb v programu in prizoriščih.
The Ljubljana Festival programme and venues are subject to change.